

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

Hoc manus satis obliuia proteret aui,
 Reddet & auctori præmia digna suo.
 Candida posteritas hederâ mihi nocte capillos,
 Atque aliquis sacrum Daphnide cingat opus,
 Et dicat: Iubare hoc populit qui vana bonorum
 Somnia, non vanis floreat ille bonis.

PROSA EXEGESIS.

NON inuiti hanc tibi coronam teximus, Vir sapien-
 tissime, nomenque tuum æternæ posteritatis me-
 moriæ consecrandum, faustis ominibus votisque profe-
 quimur. Etenim si in theatris ludisque scenicis tragædi
 re benè gestâ, ac personâ scitè representatâ, ab exhibito-
 re coronantur, ipse verò exhibitor à præcone seu curione
 laudem & coronam accipit; æquissimum est te, post-
 quam huius vitæ mimum, totamque vanitatis pom-
 pam in scenam produxisti, & suas cuique partes ex deco-
 ro assignasti, non tantum exhibitoris, sed actorum om-
 nium vicem coronari.

Maecte igitur hac sapientiâ tuâ, Vir maxime, & cele-
 berrimis diuini ingenij tui monumentis vitam in om-
 nem posteritatem ac memoriâ sæculorum omnium
 proroga. Non capit tantum decus illud tuum, quamuis
 augustissimum, paterni sepulchri Mausoleum, ac ne
 orbis quidem vniuersus, omniumque ætatum ingenia
 dignum esse possunt diuinæ tuæ sapientiæ sacrarium.
 E cælo nimirum illa profecta est, & cælo debetur. Ibi in
 omnem æternitatem eam recales, propiusque ad fontem
 æternæ lucis admotus, infiniti luminis accessione perfi-
 cies. Ibi velut in altâ quadam speculâ constitutus, cum
 cælum terramque perlustraueris, amœnissimo illo beati-
 tatis domicilio delectatus, sublunaris huius pompæ fu-

Fausa vo-
 ra Saloma-
 ni.

mos, terræ fæces, & bonorum simulacra veriùs, quàm bona, despicias; risumque, vt soles, erroris ac stultitiæ condemnans, in contemplatione illius infinitæ pulchritudinis, & amore ac fruitione summi boni solidum gaudebis gaudium; vnumque Deum amplexus, ac cetera aspernatus, illud parentis vsurpabis: *Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Ita vouco, ita confido, ita factum esse nihil ambigo.

*Ecclesiastes
nominis
immortalitatem
meretur.*

Quid autem dubitem Ecclesiastæ nostro duplicem hanc lauream transcribere, æternam scilicet nominis sui commemorationem in terris, & longè solidiorem gloriam in cælis? Si enim Poëtæ leue quiddam sonantes, ne dicam futile, audent illis, quibus adulantur, nominis immortalitatem polliceri; si tam asseueranter affirmat ille,

*Virg. lib. 9.
Aeneid.*

*Fortunati ambo! si quid mea carmina possunt,
Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo,
Dum domus Aeneæ Capitolî immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit;*
si tantum, inquam, ille sibi tribuit, cur non potiùs id adscribemus Ecclesiastæ nostro, qui *quæsiuit verba vtilia, & conscripsit sermones rebusissimos, ac veritate plenos.*

Quæ verba dum accuratiùs expendo, non possum eorum sententiæ accedere, qui ad amplificandam in immensum sapientiam Salomonis, & exaggerandum scriptorum eius acruum, Rabbīnorum fabulis potiùs quàm solidâ auctoritate nixi, & abditæ eruditionis affectatione ducti magis quàm iudicio aut delectu, quidlibet illi affingunt, etiam futile, perniciosum, dæmoniacum.

*Vide Pinedam de
Rebus Salomon. l. 3.
cap. 29.*

Quare omnino falsos ac supposititios esse fœtus existimo libros illos, qui vulgò Salomonis nomine præ-

notan-

notantur, *Incantationes Salomonis, Clavicula Salomonis, An-*
nulus Salomonis; qui meritò à fidei censoribus damnati
 sunt. Eiusdem quoque fursuris videtur apocryphus ille
 à Gelasio damnatus, cui titulus, *Salomonis contradictio*, &
 si qui sunt alij magicis incantationibus infames, quos
 meritò Delrius noster numquam à Salomone conscri-
 ptos fuisse contendit.

Delrio Dif-
 quition.
 Magic.
 lib. 1. c. 3.

Certè nihil opus fuit Ecclesiastæ quisquiliis illis ad
 nominis ac famæ immortalitatem, cuius in omni gene-
 re Scriptorum cum laude fructuque versata est indu-
 stria. Nam siue multitudinem librorum consideres, post
 sacram Regum historiam auctor est Iosephus, compo-
 sisse illum, quinque millia Odarum & Carminum,
 Parabolarum autem & Similitudinum tria millia; vt va-
 rias eius disputationes numero propemodum infinitas
 præteream: siue materiam attendas, nullum fermè scri-
 ptionis genus, quod ad exercitationem ingenij, aut mo-
 rum conformationem conduceret, prætermisit. Nam
 & ipsa loquendi scribendique elementa tradidit (vt alibi
 pluribus ostendo) & Phycas, Medicas Mathematicaf-
 que scientias excoluit. Nec Politicis tantum Ethicisque
 præceptis Regnum suum reddidit celeberrimum, sed
 Theologicis etiam mysticisque scriptis religiosæ pietati
 incrementum, Ecclesiæ vero splendorem attulit singu-
 larem.

Varia scri-
 ptio Salo-
 monis.

3. Reg. 4.
 Iosephus
 1.8.c.2.

Scio pleraque eius Opera Ezechia imperante recenfi-
 ta, & vt ait Hippolytus apud Anastasium Nicenum,
 quedam selecta, alia verò neglecta: neque sum nescitis,
 ex iis quæ recensuit Ezechias, plurima temporum ini-
 quitatem nobis inuidisse, sed tamen vel ea sola, quæ di-
 uino testimonio inter sacros codices recepta sunt, tam
 salutaria vitæ morumq; documenta continent, tam sub-
 limem

Anastasius
 Nicenus
 qu. 39. in
 Script.

limem sapientiam, tam reconditas cælestis sponſi ſponſæque delicias, vt abundè ſufficiant ad nomen eius ab interitu vindicandum.

Sed nimirum qui cætera mortalium vanitatis redarguit, ne hanc quidem ſapientiæ exiſtimationem, & quam politiores litteræ promittunt ſemimortuam nominis immortalitatem vlllo in pretio habuit. Pluris illi fuit, ad veram immortalitatem beatamque in cælis æternitatem adſpirare.

*Eccleſiaſtes
aternam
ſalutem
videtur
conſecutus.*

Atqui hoc etiam præmium Eccleſiaſtæ non eſſe negandum cenſemus. Quamuis enim nimis vxorius, nimisque effeminatus, per annos complures omni vitiorum labe contaminatiſſimam vitam duxerit, eum tamen ſalutari poenitudine præteritæ vitæ noxas eluiſſe, tandemque diuinâ miſeratione ſalutem eſſe conſecutum, conſtans eſt grauiſſimorum Patrum ſententia. Hanc Hieronymus præ ceteris tuctur, hanc Ambroſius amplectitur: in hanc Hilarius, Epiphanius, Cyrillus, alijque conſentiunt.

*Vide Pinedam de
Rebus Sa-
lomon. l. 8.
c. 1. Sect. 5.*

*Varia ra-
tiones pro
ſalute Sa-
lomonis.*

Et verò cum Phœnix hic librorum Eccleſiaſtes ingraueſcente iam ætate, poſt omnia voluptatum ac vanitatum experimenta in lucem prodierit, cui dubium eſſe poteſt, quin ante mortem ad ſaniorẽ mentem redierit. Deinde, quæ conuenit, eum, quem nobiliſſimum Chriſti typum repræſentare fatetur Eccleſia, ab eo quem refert, in re omnium inaximâ tantopere diſſidere? Prætereà, cum Deus ipſe ad exprimenda animi ſui ſenſa os eius & calamum ſibi voluerit inferuire, quæ potuit non totum etiam pectus eius occupare? Denique, quis dicat, ampliffima illa Dei promiſſa de conſtanti erga filium Dauidis amore, in omnem æternitatem effectu ſuo fruſtrata?

Maneat

Maneat igitur, Virum hunc sapientissimum, atque adeo diuino spiritu afflatum Scriptorem canonicum ad æterna laborum suorum præmia cælo adscriptum: restat vt postquam sapientissimis eius scriptis applausimus, quem fructum in animis nostris eadem parere debeant, audiamus, & in hoc f. ctu, repudiata inexplibili illâ sciendi curiositate, acquiescamus.

SECTIO QUARTA.

ECCLESIASTES.

VERSUS II. Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clauis in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt à pastore vno.

12. His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

METRICA PARAPHRASIS.

Si tibi virtus monet alma curas,
 Arrige acclinem sapientis aurem
 Vocibus. Nil sic anime superni
 Nectaris mulcet cupida palatum,
 Virginis non sic populator aure
 Ales Hyblei pretium laboris
 Florei stillat nemoris rapinam,
 Fercla Magnatum sapido liquore
 Condiens. Non sic hebetes ocellos
 Jonathas victor renouauit hantus
 Melleæ Solis lacrymæ, expetitur

M m m m m

Lumen